

**GENDER STATEMENT DELIVERED TO THE NATIONAL ASSEMBLY
by the Minister for Social Affairs, Community Development and Sports –
Mr. Vincent Meriton**

Sitting of Tuesday 12th June 2012

Msye Speaker,

Mon konmans avek en sitasyon sorti dan rapor UNDP an 1995:

“Development, if not engendered, is endangered. Only when the potential of all human beings is fully realized can we talk of true human development”.

Dan son diskour an Me 2011 zour son linogirasyon Prezidan Michel ti dir ‘nou tou ki pe viv Sesel; nou bezwen redres nou sosyete, nou bezwen netwaye - ansanm.

Sa renesans i demann lenplikasyon nou tou. I responsabilite nou tou – adilt, dimoun aze, lazenes, zanfàn. I pa en konsern zis Gouvernman. I enplik tou lazans ek lorganizasyon dan lasosyete, ki swa dan sekter piblik ou sekter prive; ki swa Legliz ek group relizye, NGOs ek groupman lo nivo lakominote. I konsern nou tou. I nou devwar patriotik. Nou tou nou dan menm bato, e nou bezwen rekilibre nou konpa!’

LENTRODIKSYON

Sesel in sinny tou bann trete enternasyonal lo drwa imen e enn sa trete enportan ki tous lo *gender* se konvansyon pour elimin diskriminasyon kont madanm (CEDAW). Sesel in prepar son premye rapor ki tous lo tou mezir e progre ki noun arive fer pour enplimant sa konvansyon.

Lo nivo rezyonal noun osi ratifye protocol SADC lo *gender and development*. Ankor sa protokol I etabli 28 target ki tou pei manm I bezwen atenn ver lannen 2015. Pandan plizyer lannen nou gouvernman in met an plas bann polisi e programm kin permet nou akonplir egalite ant zonm ek

fanm. Me I annan ankou pou fer pou nou akonpli tou bann target ki sa de konvansyon I demande.

Definisyon

- Avan mon al pli lwen mon oule retoun en pti pa an aryer pou nou fer sir nou tou nou pe koz menm langaz. Sa term ‘Gender’ ki nou pe komans kreoliz li an servan ‘Zanr’ i vadir bann diferan rol ek reponsabilite ki en kiltir e en sosyete i tipikman asosye avek fanm, zonn, fiy e garson e rol ki i zve dan lavi. Nou pa pe koz zis lo fanm. Nou pe koz lo tou le de : zonn ek fanm. ‘Gender mainstreaming’ i mannyer nou fer sir ki tou polisi e program i promouvwar egalite dan bann relasyon ki egziste ant fanm ek zonn.

LAKONPLISMAN SESEL

- Tou resaman noun aprann ki Sesel in ganny klasifye senkyenm dan lemond an sa ki konsern proporsyon madanm isi dan nou parlman. Sesel i annan 14 madanm dan sa 32 syez dan lazanble nasyon e sa i reprezant 44% ki zis par anba sa target 50% ki SADC in etabli. Sa i konparab avek pei tel ki Wayonn Ini (ki klase 53enm), e nou vwazen Moris (ki klase 70enm). Sa I montre progre remarkab pou nou pti nasyon.
- Lannen pase, mon plis ki sir ki nou ti fyer pou tande ki en rapor fer par Commonwealth ti montre ki Sesel ti ganny klase 4enm parmi 54 pei manm, (ansanm avek Dominica) lo landrwa pli bon pou ne koman en fiy. Sa I montre sikse nou bann polisi e program kot tou dimounn san eksepsyon I ganny akse avek servis lasante e ledikasyon gratwit nivo primer e segonder.
- Dan son baromet ki i fer tou lezan, SADC inn plas Sesel premye dan sa 15 pei manm – Sa i demontre progre kin ganny fer dan nou parkour pou ariv lo sa 28 target kin ganny etabli dan Protokol “SADC Gender and Development” an 2008.
- Sa bann lakonplisman i kler pou nou tou. I en demonstrasyon langazman Gouvernman pou fasilite egalite ant fanm ek zonn.
- I en loner pou nou pei e Lepep Seselwa an antye

LAKONPLISMAN SEKRETARYAT GENDER

- Sekretaryat Gender dan Departman Devlopman Sosyal pe finaliz premye polisi nasyonal lo gender e osi son plan dakasyon (kin ganny bidzete - costed) e nou anvizaze lans sa polisi sa lannen.
- Nou pe travay pou finaliz en manual ki pou ed bann lazans ki donn servis lo *gender-based violence (GBV)* ‘
- Koordin sansibilizasyon parmi bann ziz, mazistra e manm tribinal lo bann trete enternasyonal lo drwa imen spesifikman lo ‘gender’ (‘CEDAW’ et SADC Gender Protocol)
- Koordin training pou bann politisyen, avoka, e lapolis lo menm size
- Sekretaryat Gender in osi lans kanpany *Unite for peace to end gender based violence* ki en konponan nasyonal sa proze rezyonal *Africa Unite to end Violence against women and girls*. Sa ti lanse par Sekreter Zeneral Nasyon Zini anba program *Unite to end Violence against Women*.
- Pour premye fwa nou pe prepar nou pour al defann rapor gouvernman Sesel lo lenplimantasyon CEDAW lannen prosen kot biro Okomiser Drwa Imen. Sa pou en gran defi akoz i fer plis ki 20 an depi ki noun sinny sa Konvansyon e nou an preparasyon pour sa.
- Avek sa bann travay ki pe ganny fer dan Sekretaryat nou pou kapab avek plis kolaborasyon nou bann partner realiz nou lobzektif. Sa i permet nou pour anmenn sa transformasyon nesese ki an linny avek renesans sosyal ki pe ganny promouvwar. I enportan ki nou promouvwar e viv sa lespri kot relasyon ant zonn ek fanm i baze lo egalite, larmoni, respe, e dignite. Sa i a asire ki nou bann zonn ek fanm i ‘empowered’ pou pran sarz zot lavi e zour zot bann drwa san bliy zot responsabilite. Se sa larout ver en Sesel pli stab, bann fanmiy pli solid e bann vwazinaz pli ini. Se sa ki nou pe promouvwar ler nou pe koz lo renesans sosyal.
- Pou plizyer lannen nou pe pouse pou entregre ‘gender’ dan devlopman nasyonal. Sa inn ganny demontre a plizyer lenstans:
- Sekretaryat gender in osi organiz plizyer kozri e rankont bann lannen ki’n pase depi letablisman Divizyon devlopman Sosyal an 2001

- Bann striktir in ganny etabli pou sipor sa langazman, sa i enkli
 - Dan gouvènmàn
 - National Gender Management Team (sectoral including NGO representation) NGMT
 - GBV Working Group
- E nou osi kolabor e donn sipor Sosyete Sivil – Gender Commission e lezot lorganizasyon non-gouvènmàn, dan sa travay
- **Lobligasyon anba bann trete enternasyonal** – nou fer sir ki nou pe onor bann tel lobligasyon a nivo rezyonal e enternasyonal e soumet bann rapor (enkli CEDAW, AU, SADC, Commonwealth, Beijing POA, IOC, UNWomen)
- Nou osi ed bokou lenstitisyon, lokal koman andeor Sesel avek bann lenformasyon tel ki statistik e bann analiz an sa ki konsèrn sitiasyon zonn ek fanm.
- Sekretaryat Gender pe kontinyelman vin pli vizib. Deza zot in etabli en sit entènet, e swivan en latèye an fevriye sa lannen, zot pe devlop konpetans IT par devlop en paz lo facebook pou tous plis zenn. (www.genderseychelles.gov.sc & www.facebook.com/gendersec)
- Nou pe kontinyelman partaz lenformasyon atraver bann posters, feye/leaflets/pamphlets, program televizyon, lartik dan zournal e osi bann foronm – seminar, kozri, latèye, etc.

Nou komemor plizyer lazournen enternasyonal tel ki lazournen enternasyonal bann madanm (8Mars), lazournen enternasyonal bann zonn (19 Novanm), 16 zour kanpanny aktiv kont *gender violence*, par bann mesaz e donn sipor pou lezot aktivite nasyonal. Sa lannen nou anvi donn plis sipor lazournen enternasyonal bann zonn e promouvwar limaz pozitiv zonn Seselwa.

An zeneral fanm Seselwa in fer progre remarkab. Noun vwar langazman fanm dan politik e dan lakonplisman nou bann fiy dan diferan domenn. Ozordi, nou vwar ki nou bann zenn fiy pe fer plis sikse an realizan zot rev pou vin sa ki zot oule dan plas ganny fermen dan serten rol.

Anmezir ki nou bann fiy pe reisir dan bann domenn non konvansyonnel ki pe arive avek nou bann zonn e garson ? Nou oule ki nou bann zonn ek garson i servi tou loportinite a zot dispozisyon pou kapab fonksyonnen, kontribye e zourir zot bann drwa e responsabilite dan zot lavi personnel, lavi fanmiy e dan zot travay.

KONKLIZYON

Sanzman konportman (behavioural change campaign) dan nou bann zenn fiy e fanm, e zenn garson e zonn I reste en eleman fondamantal pou realiz sa transformasyon ver en nouvo sesel kot tou dimoun I “empowered”, i responsab e i travay dir pou kapab viv dan dignite ek respe pou son prop byenet personnel ek developman sosyal nou pei. Se pou sa rezon ki ler nou koz lo ‘gender’, nou pa pe koz zis fanm ou zis zonn, me nou pe koz lo relasyon imen ; e person pa devret ganny kit deryer.